

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА НАПН УКРАЇНИ

Освітньо-наукова програма

підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому рівні вищої освіти у галузі 01 «Освіта / педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» «Педагогічна освіта і освіта дорослих в Україні і зарубіжжі» / «Pedagogical and Adult Education in Ukraine and Worldwide»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни Тенденції освіти дорослих в Україні і зарубіжжі

Викладач Баніт Ольга Василівна – доктор педагогічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник відділу андрагогіки

Профіль викладача <http://ipood.com.ua/viddil-andragogiki/>

Контактний телефон +380663585223

E-mail: olgabanit@ukr/net

Сторінка дисципліни <http://ipood.com.ua/phd-011/>

Консультації очні понеділок та вівторок з 14.00 до 15.00

Онлайн-консультації за попередньою домовленістю Viber (+380663585223) в робочі дні з 9.30 до 17.30

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна програма зорієнтована на особистісний і науково-педагогічний досвід доктора філософії, його індивідуальні запити; є гнучкою за змістом; відповідає андрагогічним принципам навчання; забезпечує оволодіння слухачами вміннями узагальнювати світові тенденції освіти дорослих, порівнювати специфіку функціонування зарубіжних і вітчизняних установ неформальної освіти дорослих.

Упровадження провідних світових ідей з організації й розвитку освіти дорослих в Україні є актуальним викликом сьогодення. З метою формування у слухачів міжкультурної компетентності, умінь і навичок узагальнювати, порівнювати зарубіжний і вітчизняний досвід з організації освіти дорослих навчальним планом підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі 01 Освіта, педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки передбачено опанування курсу «Тенденції освіти дорослих в Україні і зарубіжжі».

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання дисципліни «Тенденції освіти дорослих в Україні і зарубіжжі» є формування у слухачів міжкультурної компетентності, умінь і навичок узагальнювати, порівнювати зарубіжний і вітчизняний досвід з організації освіти дорослих.

Передбачається самостійна (індивідуальна та групова) дослідницька діяльність, використання тренінгових занять.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Тенденції освіти дорослих в Україні і зарубіжжі» є формування таких компетентностей та предметних результатів:

загальних компетентностей:

- **ЗК 1. Аналітичні уміння.** Здатність до пошуку, відбору, аналізу й оброблення інформації, до формулювання самостійних тверджень, положень, оцінок. Здатність до організації і проведення фундаментальних, прикладних науково-педагогічних досліджень;
- **ЗК 8. Ціннісні орієнтири.** Уміння цінувати та поважати мультикультурність. Здатність діяти на засадах соціальної відповідальності і з дотриманням свідомої громадянської позиції;

- **ЗК 9. Креативність.** Здатність генерувати нові ідеї; творчо вирішувати проблеми у процесі дослідницького пошуку у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих; приймати обґрунтовані рішення; здатність до безперервного творчого саморозвитку.;

фахових компетентностей:

- **ФК 4. Готовність до генерації власних ідей щодо наукових інновацій;** здатність до побудови шляхів і способів створення нового наукового продукту, творчого підходу до розв'язання обраної наукової проблеми за результатами опертя на методологію філософського і загальнонаукового рівнів. Готовність до розробки змісту, технологій і окремих методик забезпечення функціонування певних складників системи неперервної національної освіти у вимірах конкретно-наукового методологічного розгляду;
- **ФК 9. Здатність здійснювати історико-педагогічний аналіз** педагогічного явища в динаміці та часовій послідовності; здійснювати аналіз історії розвитку ідей педагогів, науковців, традиції оригінальних систем підготовки вчителя провідними педагогічними навчальними закладами України, доцільно здійснювати періодизацію розвитку національної і зарубіжної освіти;
- **ФК 13. Здатність застосовувати самоаналіз та самооцінку.** Здатність моделювати у професійному бутті динаміку власного професійно-культурного розвитку у вимірах потенціалу таких властивостей особистості, як комунікативність, інтелектуальність, інноваційність; здатність до реалізації професійної творчості як засобу кар'єрного руху на рівні її впливу на професійно-культурний розвиток; до професійної самоосвіти і самовиховання.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі як комп'ютерна графіка, аудіо та відео, інтерактивні елементи, онлайн консультування і т.п.

Під час сесії формат очний (*offline / Face to face*), у міжсесійний період - дистанційний (*online*).

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання дисципліни «Тенденції освіти дорослих в Україні і зарубіжжі» можна вважати задовільними за умови досягнення предметних результатів:

- здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі педагогічної освіти і освіти дорослих, що передбачає ґрунтовне переосмислення наявних та створення нових цілісних знань на основі історико-педагогічного досвіду національної вищої освіти (**ПРН 4**);
- здатність опанувати методологічні знання та досягнення освітньої практики у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих на основі компаративістського аналізу; здатність проектувати досвід порівняльних досліджень у контексті проблеми дослідження, у викладацькій діяльності (**ПРН 5**);
- здатність здійснювати обґрунтування методологічних засад розвитку педагогічної освіти і освіти дорослих в українському і зарубіжному контексті; визначати тенденції розвитку педагогічної освіти і освіти дорослих в синхронічному і діахронічному вимірах (**ПРН 15**).

Форми і методи діагностики успішності навчання: виконання індивідуального завдання (презентації проектного завдання; теоретичний аналіз; компаративістський аналіз; робота в малих групах; візуалізація; мозковий штурм.

ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Загальний обсяг – 60

Кількість годин: лекції – 4, семінарські заняття / практичні – 16.

Вид заняття	Кількість годин
лекції	4
семінарські заняття / практичні / лабораторні	16
самостійна робота	40

ОЗНАКИ ДИСЦИПЛІНИ

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів / годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна/вибіркова
1	1	1,2	011 Освітні, педагогічні науки	2	4	залік	вибіркова

ПРЕРЕКВІЗИТИ

Ефективність вивчення дисципліни «Тенденції освіти дорослих в Україні і зарубіжжі» значно підвищиться, якщо здобувач зацікавлений у дослідженні питань формальної, неформальної та інформальної освіти дорослих, має навички самостійної роботи зі здійснення кваліфікованого науково-дослідницького пошуку, обізнаний із понятійним апаратом освітнього процесу, базовими методологічними і теоретичними засадами неперервної освіти та навчання упродовж життя опанував на рівні магістратури дисципліну «Педагогіка вищої школи».

ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ /ОБЛАДНАННЯ

У період сесії використовується медіапроектор; бажано мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з адміністрацією, методистом та викладачами з приводу проведення занять та консультацій.

У міжсесійний період комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікації з адміністрацією, методистом, викладачами та підготовки (друку) рефератів і самостійних робіт.

ПОЛІТИКИ ДИСЦИПЛІНИ

Положення «Про аспірантуру і докторантуру» в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Положення «Про забезпечення якості освіти в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про політику академічної доброчесності в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про порядок реалізації права на академічну мобільність в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про оцінювання результатів навчання у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про визнання результатів неформальної освіти у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України» та ін.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Тиждень, дата, години	Тема, основні питання (розкривають зміст і є орієнтирами для підготовки до модульного і підсумкового контролю)	Форма діяльності (заняття) / формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
Згідно з розкладом	МОДУЛЬ 1. Історія і сучасний досвід організації освіти дорослих Тема 1.1. Становлення і розвиток світи дорослих	Лекція 4 год Face to face	Презентація	3, 5, 6, 7, 8, 9, 21, 26, 27	Сам. робота 8 год. Підготувати презентацію «Становлення і розвиток системи освіти дорослих» (в одній із зарубіжних країн). Підготувати презентацію «Особливості навчання дорослого населення»	2	жовтень
Згідно з розкладом	Тема 1.2. Розвиток особистості як пріоритет освіти дорослих.	Практ. робота 2 год <i>Online</i>	Методичні рекомендації	7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 19	Форма представлення: презентація	10	жовтень
Згідно з розкладом	Модуль II. Тенденції освіти дорослих зарубіжжя. Тема 2.1. Зарубіжні програми і стратегії навчання впродовж життя.	Практ. робота 2 год <i>Online</i>	Методичні рекомендації	5, 17, 18, 21, 22, 25, 26, 27	Сам. робота 12 год. 1. Здійснити порівняльний аналіз тенденцій освіти дорослих у зарубіжних країнах 2. Описати стратегії навчання впродовж життя (для окремо обраної країни)	6	жовтень
Згідно з розкладом	Тема 2.2. Розвиток неформальної освіти дорослих в зарубіжних країнах	Практ. робота 2 год <i>Online</i>	Методичні рекомендації	1, 3, 4, 5, 6, 11, 13, 22, 26, 27	Форма представлення наукова доповідь	6	жовтень
Згідно з розкладом	Модуль III. Вітчизняні тенденції освіти дорослих. Тема 3.1. Освіта дорослих як інструмент розвитку громади	Практ. робота 2 год <i>Online</i>	Методичні рекомендації	1, 6, 6, 7, 8, 11, 13, 20	Сам. робота 8 год. Розробити проект Положення про діяльність установи з неформальної освіти дорослих	6	квітень
Згідно з розкладом	Тема 3.2. Сучасна мережа установ неформальної освіти дорослих в Україні.	Практ. робота 4 год <i>Online</i>	Методичні рекомендації	1, 2, 4, 8, 9, 15, 17, 19	Форма представлення проект Положення Проаналізувати діяльність установ з неформальної освіти дорослих	6	квітень

Згідно з розкладом	Модуль ІУ. Світові та українські перспективи розвитку теорії і практики освіти дорослих. Тема 4.1. Напрями розвитку освіти дорослих	Практ. робота 2 год <i>Online</i>	Методичні рекомендації	1, 2, 4, 6, 9, 10, 11, 12, 14, 17	Сам. робота 12 год. Розробити науково-методичне забезпечення для установи з неформальної освіти дорослих Форма представлення: комплекс науково-педагогічної документації	6	квітень
Згідно з розкладом	Тема 4.2. Відкриті системи освіти дорослих	Практ. робота 2 год <i>Online</i>	Методичні рекомендації	1, 13, 14, 16, 20, 21, 22, 25, 26, 27		6	квітень

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: тести, усне опитування, виконання тестових завдань, захист презентацій.

Форма контролю: залік.

Рейтинг здобувача із засвоєння дисципліни визначається за 100-бальною шкалою, складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається максимально 60 балів, і рейтингу з атестації (екзамен, залік) – 40 балів.

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в навчально-методичній карті. Розподіл балів між видами занять (лекції, практичні /семінарські заняття, самостійна робота) можливий шляхом спільного прийняття рішення викладача і майбутнього доктора філософії на першому занятті.

Рівень знань умінь та навичок з дисципліни оцінюється за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»)

«незадовільно» - здобувач знає та частково розуміє базовий, навчальний матеріал. Відсутня орієнтація в понятійному апараті, інноваційних технологіях професійного навчання та навички розробки навчально-методичного забезпечення дисципліни, організації навчальних занять та контролю успішності знань, вмінь та навичок набутих в процесі навчальної діяльності.

«задовільно» - здобувач знає та розуміє базовий, лекційний, законодавчий та навчальний матеріал. Орієнтується в понятійному апараті, інноваційних технологіях освіти дорослих, має навички наукової і дослідницької діяльності в галузі освіти дорослих. Може оформлювати й оприлюднювати результати аудиторної і самостійної навчальної діяльності.

«добре» - здобувач знає, розуміє, використовує базовий, лекційний, законодавчий та навчальний матеріал а й може аналізувати психолого-педагогічні, методичні ситуації в галузі освіти дорослих. Володіє понятійним апаратом, орієнтується у доборі інноваційних технологій освіти дорослих, має навички організації власної науково-дослідної діяльності. Аспірант здатен розробляти соціально орієнтовані проекти з освіти дорослого населення, може працювати у міжнародному контенті.

«відмінно» - здобувач знає, розуміє, використовує не лише базовий, лекційний, законодавчий та навчальний матеріал; може аналізувати та давати оцінку нормативній базі освітньої діяльності в Україні, нормативно-правовій базі організацій навчально-виховного процесу в навчальних закладах освіти України і зарубіжжя, етапи організації навчання дорослих. Чітко володіє понятійним апаратом, орієнтується у доборі інноваційних технологій щодо планування навчально-дослідної діяльності в галузі освіти дорослих. Має навички розв'язання комплексних проблем дослідницько-викладацької діяльності в галузі освіти дорослих.

Згідно з Положенням «Про оцінювання результатів навчання у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України» контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості аспіранта до виконання контрольної роботи. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять з дисципліни «Тенденції освіти дорослих в Україні і зарубіжжі» – усне опитування, виконання тестових завдань, захист презентацій.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому рівні, або на окремих його завершальних етапах.

Підсумковий контроль включає залік відповідно переліку питань розроблених викладачем.

Результати поточного та підсумкового контролю визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

При визначенні рейтингу здобувача враховуються бали, які він отримує під час семінарських, практичних занять та за самостійну роботу. Бали за поточну освітню діяльність визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 12, що становить не більше 60 сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни. Бали за підсумками проведення заліку або іспиту визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 8, що становить не більше 40 балів сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни.

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Залікова робота	Сума
Змістові модулі			Індивідуальне завдання		
T1 - T2	T3 – T4	T5 – T6		T7 –T8	
12	12	12	12	12	40
					100

T1, T2 ... – теми модулів.

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	ВІДМІННО - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 - 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ - вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО - непогано, але зі значною кількістю недоліків	64-73
	E	ДОСТАТНЬО - виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО - потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35-59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО - необхідна серйозна подальша робота	01-34

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Лук'янова Л. Законодавче забезпечення освіти дорослих: зарубіжний досвід / Лариса Лук'янова; Українська Асоціація освіти дорослих. – Київ : ТОВ «ДКС-Центр», 2017. – 147 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/pozaplanova-produkciya/zakonodavche-zabezpechennya-osviti-doroslih-zarubijniy-dosvid/>
2. Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти: практичний посібник / М.П. Вовк., Г.І. Сотська, Н.О. Філіпчук, Ю.В. Грищенко, С.О. Соломаха, Л.Ю. Султанова, Н.С. Гомеля. – К.: Талком, 2019. – 320 с. <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
3. Навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти: теорія і практика: монографія / М.П. Вовк, Л.Ю. Султанова, Н.О. Філіпчук, С.О. Соломаха, Ю.В. Грищенко. – К., 2019. – 498 с. <https://lib.iitta.gov.ua/718748/>
4. Аніщенко, О. Неформальна освіта дорослих – освітній тренд ХХІ століття / Аніщенко, О., Лук'янова, Л., Прийма, С. Рідна школа. – 2017. – № 11–12. – С. 3–7. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/710422/1/Anishchenko%2C%20Lukianova%2C%20Pryima%20.%20Non-formal%20education%20of%20adults.pdf>
5. Аніщенко О. Професійна підготовка андрагогів: обґрунтування доцільності в контексті професіоналізації освіт і дорослих в Україні / Аніщенко О. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету (Серія: педагогіка). – 2017. – № 2 (19). – С. 155–163. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nvmdpu_2017_2_25
6. Баніт О. В. Відображення концептуальних положень неперервного професійного розвитку дорослих у міжнародних документах / Баніт О. В. *Електронне наукове видання «Адаптивне управління: теорія і практика»*. –2016. – Випуск 1. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/705943/1/banit.pdf>
7. Василенко О. В. Неформальна освіта дорослих: соціально-економічний підхід / Олена Вікторівна Василенко // Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору, 2015. – № 1 (35). – С. 39–46. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/11410/1/%D0%9D%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC.%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B8%D1%85.pdf>
8. Лук'янова Л. Б. Підготовка педагогічного персоналу для роботи з дорослими: теоретичний і методичний аспекти : монографія. Київ : ІПОД НАПН України, 2016. 265 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/710017/1/2016_monograph_Lukianova.pdf
9. Лук'янова Л. Б., Аніщенко О. В. Освіта дорослих: короткий термінологічний словник / Авт.-упор. Лук'янова Л. Б., Аніщенко О. В. – К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2014. – 108 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/7697/1/%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%20%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B8%D1%85.pdf
10. Лук'янова Л. Б. Концепція освіти дорослих в Україні / Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – Ніжин : Лисенко М. М., 2011. – 24 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/5474/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D0%A6%D1%8F.pdf>
11. Лук'янова, Л. Б.. Аніщенко О. В. (2015). Освіта дорослих в Україні: нові можливості для розвитку педагогічної науки і практики. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/709266/1/Лукянова-Анищенко.pdf>
12. Ничкало Н. Г. Професійний розвиток особистості у контексті неперервності. *Концептуальні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів*. 2015. – №1. – С. 12–13.
13. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: [монографія] / Лук'янова Л. Б., Сігаєва Л. Є., Аніщенко О. В. та ін. – Київ: Педагогічна думка, 2012. – 272 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/11193/1/%D0%9A%D0%9E%D0%9B%D0%95%D0%9A%D0%A2%D0%98%D0%92%D0%9D%D0%90%20%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%A4%D0%86%D0%AF_%20%D0%94%D1%80%D1%83%D0%BA.pdf
14. Особистісний і професійний розвиток дорослих: теорія і практика: [монографія] / авт. кол.: Аніщенко О. В., Баніт О. В., Василенко О. В., Волярська О. С., Дорошенко Н. І., Зінченко С. В., Сігаєва Л. Є.; за ред. Аніщенко О. В. – К.: ІПОД НАПН України, 2016. – 354 с.

URL: <http://ipood.com.ua/e-library/teoriya-i-praktika-osobistisnogo-i-profesiynogo-rozvitku-doroslogo-naselennya/osobistisniy-i-profesiyniy-rozvitok-doroslih-teoriya-i-praktika/>

15. Прийма С. М. Системи відкритої освіти дорослих: теоретико-методологічні засади проектування і функціонування : [монографія] / С. М. Прийма. – Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Б.Хмельницького, 2015. –324 с. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/1245/>
16. Професійне навчання дорослого населення: теоретико-методологічні засади: [монографія] / авт. кол.: Ничкало Н.Г., Радкевич В. О., Щербак О. І., Дорошенко Н. І., Василенко О. В., Скульська В. Є. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 266 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/teoretiko-metodologichni-i-metodichni-zasadi-osviti-doroslih/profesiyne-navchannya-doroslogo-naselennya-teoretiko-metodologichni-zasadi/>

Додаткова

1. Аніщенко О. В. Професійна освіта і самореалізація жінок в Україні: історія та сучасність: монографія. – Ніжин: ТОВ “Наука-Сервіс”, 2003. – 251 с.
2. Баніт О. В. Системи професійного розвитку менеджерів у транснаціональних корпораціях досвід Німеччини і Польщі: монографія / Баніт О. В. – Київ: ДКС- Центр, 2018. – 414 с.
3. Баніт О. В. Сучасні тенденції професійного розвитку персоналу в системі корпоративної освіти / Баніт О. В. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2015. – Вип. 2 (11).
4. Василенко О. В. Неформальна освіта дорослих: нове соціально-освітнє явище / Олена Вікторівна Василенко // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2013. – Вип. 7. – С. 35 – 42.
5. Волярська О. С. Підготовка зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ: теоретичні і методичні аспекти: монографія. – Запоріжжя: Кругозір; К.: Ін-т підготовки кадрів державної служби зайнятості України (ІПК ДСЗУ), 2015. – 480 с.
6. Лук’янова Л. Б. Провідні особливості навчання дорослих / Л. Б. Лук’янова // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – К.; Ніжин : Лисенко М. М., 2009. – Вип. 1. – С. 72–79.
7. Модернізація педагогічної освіти в європейському та євроатлантичному освітньому просторі: монографія / авт. кол.: Н.М. Авшенюк, В.О. Кудін, О. І. Огієнко та ін. – Київ : Педагогічна думка, 2011. – 232 с.
8. Огієнко О. І. Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах : монографія / О. І. Огієнко / За ред. Н. Г. Ничкало. – Суми : Еллада, 2008. – 444 с.
9. Освіта дорослих: бібліографічний покажчик / упорядник Л. Б. Лук’янова. – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; Українська Асоціація освіти дорослих. – Київ : ТОВ «ДКС-Центр», 2016. – 144 с.
10. Освіта дорослих : енциклопедичний словник / за ред. В. Г. Кременя, Ю. В. Ковбасюка; НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. Нац. акад. держ. управління при Президентові України. – Київ : Основа, 2014. – 496 с.
11. Пазюра Н. В. Внутрішньофірмова професійна підготовка виробничого персоналу в Японії і Південній Кореї: теорія і практика: монографія. – Київ: Альфа-ПІК, 2014. – 514 с.
12. Jarvis P. Adult Education and Lifelong Learning / Jarvis P. // Theory and Practice. – [3rd edition]. – London and New York: RoutledgeFalmer, Taylor and Francis Group, 2004. – 382 p.
13. Knowles, M. S. The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development / Knowles, M.S., Holton III, E.E., Swanson, R.A. – [6th edition]. – London, New York, etc.: ELSEVIER Butterworth Heinemann, 2005. – 378 p.

Періодична література

14. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи.
15. Освітологія
16. Неперервна професійна освіта: теорія і практика
17. Педагогіка і психологія.
18. Педагогічна газета.

Інформаційні ресурси

19. Освіта.UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua>
20. Електронна бібліотека НАПН України. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/>
21. Національна бібліотека України імені В. Вернадського . – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
22. Педагогічна бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pedlib.clx.ru>
23. Портал сучасних педагогічних ресурсів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.intellect-invest.org.ua>
24. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. – Режим доступу: <http://ipood.com.ua/biblioteka/>
25. Українська асоціація освіти дорослих. – Режим доступу: <http://www.uaod.org.ua>

Затверджено рішенням вченої ради Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (протокол №9 від 30.09.2020 р.).